WASHINGTON 9 C

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 272. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЛИСТОПАДА 1950. No. 272. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 22, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

БУРЕВІЇ Й ДОЩІ НА ОБОХ ПОБЕРЕЖЖЯХ

Сильні вітри й дощі навістили майже цілу територію Злучених Держав, у першу чергу оба побережжя. На східному, Атлантійському побережжі вітер гнав зі швидкістю 60 миль на годину і наробив багато шкоди. Найгірше відчув це стейт Массачуссетс, через який перегнав вітер, вирвавшися з південної частини побережжя. В околиці Ню Йорку занотовано три смертельні випадки внаслідок утоплення й пораження електричним струмом з поперевертаних електричних стовпів.

У середній Каліфорнії паде дощ уже восьмий день, внаслідок чого Центральна Долина майже вся залита водою. Загально кажуть, що це найгірша повінь в історії Каліфорнії. Досі занотовано десять тисяч бездомних людей, які мусіли втікати з затоплених хат. Шкоди нараховують на двнадцять мільйонів долярів. Найбільша небезпека грозить околиці озера Тюлер, де розвинено на великі розміри плекання бавовни і городини. Води приплили сюди з сусідної Невади, де гори не всилі помістити дощевих опадів. Ріка Кінгс Ривер в повіті Фресно виступила з берегів, окружуючи цілковито містечко Пейтон Влада поробила старання, щоб вивезти всіх 1,100 жителів. Перед у ратунковій акції веде Червоний Хрест при допомозі Краєвої гвардії.

СУДЯТЬ ЗА НЕПОСЛУХ КОНҐРЕСОВІ

Вашингтон. — За непослух Конгресові, споввений тим, що відмовилися складати свідоцтво в комісії неамериканських діянь, поставлено під суд 12 осіб. Між ними є сім з уряду електричної юнії, опанованої комуністами; дальше звісна магнатка Луїза Берман, яка зробила маєток на експорті сухих овочів у Каліфорнії і стала опікункою комуністів, професор Бруклинського Політехнічного Інституту, Кларенс Гіскі і Филип Варт, генеральний управитель комуністичного щоденника Дейлі Воркер.

ШПИГИ ОШУКУВАЛИ ОДИН ОДНОГО

Ню Йорк. Гері Голд, який перед судом у Филаделфії признався до виявлення атомових тайн в користь Росії за вказівками совєтського шпигапосередника, Авраама Бротмана, признав перед федеральним судом, що в пізніших зв'язках з совєтським представником він дістав осторогу, щоб не дуже довіряти Бротманові. Голд від тоді почав розповідати видумані історії про свої особисті справи та зв'язки і так докінчив з ним свою співпрацю аж до травня 1947 р. коли вони оба попали під допити Федерального Бюра Інвестиґацій.

ВОЗИВ ТАЧКИ ПО СВІТІ, ПОВЕРНУВСЯ ДОМІВ

Еленбург, у стейті Вашингтон. — Ларі Гайтовер, який пхав тачки по 48 стейтах в Америці, потім у Канаді, Мексику і Гватемалі, повернувся домів по скінченні подорожі, довгої на 20,204 миль. Він має 50 років життя, а свої тачки почав пхати 4. липня 1946. р.

6.000 КНИЖОК ПРО ЛИНКОЛНА

Вашингтон.—З нагоди святкування річниці Гетисбурської промови Авраама Линколна, дістала Конгресова Бібліотека в дарі збірку творів і пам'яток по цьому президенті від Алфреда Вайтала Стерна, предсідника кураторії Стейтової Історичної Бібліотеки. Илиной. У збірці находиться 6,000 томів, а крім того малюнки, фотографії, медалі, рукописі і загалом пам'ятки, зв'язані з життям шіснадцятого президента. Директор Конгресової Бібліотеки, д-р Лутер Івенс, назвав збірку „блискучою".

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ПРОДОВЖЕННЯ КОНТРОЛІ КОМІРНОГО ДО БЕРЕЗНЯ

Вашингтон. — Президент зажадав від конгресу продовження контролі комірного через ухвалення відповідної спільної резолюції в обох палатах. Контроля мала б тривати до 31 березня, а в міжчасі можна б було розглянути цю справу основно. Конгресмен Брент Спенс, який є головою банкової комісії, до якої належить ця справа, обіцяв президентові, що він постарається продовжити контролю, як тільки зійдеться теперішній Конгрес на кінцеве засідання, 27 листопада. Спенс відбув конференцію в Білім Домі, після чого виявив пляни президента. Закон про теперішню контролю вигасає з днем 31 грудня.

Крім контролі чиншів президент хоче ще перевести в цьому конгресі обезпечення проти шкід, які повстануть наслідком бомбардування й інших воєнних діянь. У минулу війну існувала Урядова Корпорація Воєнних Шкід, яку президент хоче відновити тепер.

ЕКОНОМІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ПРИЙДУТЬ ПОСТУПОВО

Вашингтон, 20 листопада. — Контроля й обмеження на господарські потреби будуть накладані поступово, щоб не викликати негодування серед підготови до тотальної оборони країни, як це виявив В. Стюарт Саймингтон, голова Краєвої ради Забезпеки Ресурсів. Він сказав, що якби уряд поклав свою важку руку в початкових стадіях оборонної продукції, це пошкодило б красній господарці. Повна контроля над ужитком стратегічних й оборонних матеріялів прийде наступного року, якщо прийдеться видавати на оборонну продукцію повних 50—60 білйонів долярів, які ухвалено в Конгресі. — З Білого Дому сповіщають, що бiжучого тижня буде назначений директор стабілізації цін, хоч як важко найти людину, відповідну на це становище. Після обмежень на алюміній прийде ще більше суворе обмеження на використання ніклю в приватній промислі. Теж і цинк підпаде під контролю.

В АМЕРИЦІ

● Серед фантастичної обстанови ввезуть американського Миколая („Санта Клос") в параді, яку улаштовує департаментова крамниця Мейсі в Ню Йорку в Дні Подяки.

● П'ять осіб забив, а п'ять построляв 25-річний Ернест Індженіто з Вайленд, у південній частині стейту Ню Джерзі, з кінцем минулого тижня. Всі жертви це члени найближчої родини. Пострілена жінка каже, що Ернест був відсепарований від неї і через злочинон хотів побачити свої діти.

● Республікани вже почали підготову до виборів в 1952 р. Голова красного республіканського комітету, Гай Дж. Ґабрієлсон, склика нараду комітету на початок грудня.

● Кріс, з якого можна буде відлітати швидкості літак винайшла американська армія. Винахід полягає на знанню електронів.

Німецькі соціялісти домагаються плебісциту в справі ремілітаризації

Франкфурт, 21. листопада. — Після перемоги в крайових виборах в Гессен і Вюртемберг-Баден, німецькі соціялісти домагаються тепер нових загальних виборів в цілій Західній Німеччині під кутом плянованої ремілітаризації Німеччини та включення її в загальну західноєвропейську оборону. Д-р Курт Шумахер, провідник соціял-демократів, базує своє домагання на твердженні, що вислід недільних виборів в двох згаданих країнах був виразним висловленням недовіря коаліційному урядові канцлера Аденауера. При цій нагоді стверджується, що соціялісти не є проти озброєння, як такого, тільки проти його переведення по лінії теперішнього уряду. — Вони вважають, що в цій справі повинен мати голос насамперед німецький нарід та що озброєння Німеччини, яке мало б бути „запрошенням" до совєтської агресії, повинно бути переведене тільки тоді, як в самій Німеччині буде досить аліянтських військ, які могли б успішно протиставитися сподіваному совєтському нападові.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОСІ ПІДКРІПЛЕННЯ В БЕРЛІНІ. Вояки новоствореного 6-го полку піхоти на стації Ліхтерфельде в Берліні переходять до вантажних автомашин, якими відїдуть на місця призначень. Вони тількищо прибули до Берліна в рамках ухвали західних міністрів закордонних справ про скріплення аліянтських гарнізонів в колишній столиці Райху.

МОСКВА ОБВИНУВАЧУЄ АМЕРИКУ В НАМАГАННІ ПОШИРИТИ ВІЙНУ

Москва, 20. листопада. — Урядові „Ізв'єстія" обвинувачують в „Ізв'єстійній статті Злучені Держави, мовляв, вони намагаються в Раді Безпеки створити правну базу для поширення війни на Китай. В статті пишеться, що Америка провадить провокативну і агресивну політику у відношенні до „китайської республіки" та створює теж безпосередню загрозу для Совєтського Союзу.

КАЖЕ, ЩО РОСІЯ ВИРОБЛЯЄ ЧОТИРИ БОМБИ МІСЯЧНО

Вашингтон. — Кеннет де Корсі, видавець лондонського журналу „Інтеллідженс Дайджест", сказав, що Росія виробляє „найменше чотири атомові бомби місячно". Де Корсі оприлюднив минулого року вістку про атомовий вибух в Росії, заки це президент Труман виявив це урядово. Він сказав це в лекції в Американському Університеті, не подаючи джерела, з якого це знає. Він заявив, що в 1952 р. Росія буде мати тільки атомових бомб, що буде вважати їх вистачальними для війни.

О.Н. ПЛЯНУЮТЬ ВИСЛАТИ МІСІЮ ДО КИТАЮ В СПРАВІ ІНТЕРВЕНЦІЇ

Лейк Соксес, 21. листопада. Деякі впливові представники в Об'єднаних Націях обговорюють тепер плян звернутися до генерального секретаря Трігве Лі, щоб він вислав свого окремого представника до комуно-китайського уряду для провірення і обговорення причин наглої комуно-китайської інтервенції в корейській війні проти Об'єднаних Націй. Ці пляни базуються на припущенні, що комуно-китайська делегація, яка тепер є в дорозі до Об'єднаних Націй, є дуже обмежена в своїх повновластях та що її єдиним завданням є виголосити пропагандивні промови по встановленій Совєтами лінії. Американська делегація відмовилася коментувати справу евентуальної висилки делегата до Китаю, вважаючи, що є справою генерального секретаря. Зі складу комуно-китайської делегації до О. Н. виходить недвозначно, що вона навряд чи матиме повновласті полагоджувати будь-яку справу, натомість мусітиме передавати її до уряду в Пейпінгу. Тому поодинокі представництва в О. Н. вважають, що далеко практичнішим було б вислати представника до Пейпінгу, який міг би всі ці справи полагодити безпосередньо. Кінцеве рішення в цій справі мало б запасти в найближчих днях.

АМЕРИКА ДАСТЬ ДОПОМОГУ ЮГОСЛАВСЬКІЙ АРМІЇ

Бєоград, 21. листопада. — Тут повідомлено, що ще перед кінцем цього тижня югославський і американський уряди обміняються к о н трактовими листами, на підставі яких Югославії будуть поставлені до розпорядимости фонди т. зв. Програми Спільно-Оборонної Допомоги. За ці фонди Югославія зможе насамперед купити харчів для армії, відтяжуючи під цим оглядом поважно загрожене голодом югославське населення. Американський уряд вже переслав під цим оглядом урядові Югославії конкретні пропозиції. — Стверджується, що ці та „інші" фонди дозволять Югославії стати на твердому ґрунті в опозиції до совєтсько-російського імперіялізму.

● Представники Данії, Норвегії, Швеції, Голандії і Франції відбудуть в Женеві конференцію з представниками Совєтського Союзу в справі посилення східно-західної торгівлі збіжжям.

МІЖНАРОДНИЙ ТРИБУНАЛ ВИРІШИВ СПРАВУ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ВТІКАЧА

Гаага, Голандія, 21. листопада. — Міжнародна Палата Справедливости вирішила тут вчора у формі міжнародного закону, що жадна країна не має права однобічно кваліфікувати особу, яка шукає азилю, як політичного втікача. Це вважається за одне з найважливіших рішень. Його винесено на конкретному прикладі в справі перувійського політичного лідера Віктора Рауля Гая, якому Колумбія давала право азилю в своїй амбасаді в Лімі впродовж 23 місяців. Більшістю 14 голосів проти 2 Трибунал вирішив, що Колумбія не мала права однобічно вирішувати характер провини Віктора Гая, хоча й відкинув обвинувачення Перу, що ця провина була звичайного кримінального порядку. Проте, Трибунал не спецезував точно хто й як має вирішувати політичний характер втікача, бо годі вважати, що уряд, який домагається його видачі, признає його провину за іншу, як звичайно кримінальну.

● Американський уряд розглядає можливості фінансової допомоги для розбудови італійської збройної індустрії.

● Британське міністерство закордонних справ поінформувало уряд Єгипту, що Британія не думає відкликати своїх військ зі зони Суезького каналу.

● 28 особових потягів на добу зменшить залізниця Ірі за дозволом стейтової влади в Ню Джерзі. Підприємство хоче в такий спосіб заощадити видатки.

ФОРРЕСТАЛ ПІДКУПЛЮВАВ ЗАКОРДОННИХ КОМУНІСТІВ

Ню Йорк. — Американ Меркюрі Магазин, у своєму найновішому видані містить статтю редактора Вилієма Бредфорд Гюї, у якій находяться майже сенсаційні відкриття про працю і обставини, серед яких згинув кол. секретар оборони, Джеймс В. Форрестал. Автор твердить, що небіжчик, дбаючи про поразку комуністів по цілому світі, витратив 150,000 долярів зі свого власного маєтку на підкупство італійських та французьких комуністичних провідників в 1947 р., щоб довести до програ комуністів при голосуванні в Італії й Франції. Один паризький комуніст, якого імені не подано, дістав $50,000 і впротовж 24 годин покінчився комуністичний страйк у Франції.

Незвичайно інтересні вісті подає автор про обставини, серед яких Форестал поповнив самогубство. Коли він вичерпав усі можливі заходи для змобілізування американської прилюдної опінії проти комуністів, попав у нервовий розстрій. Він пішов до шпиталю воєнної маринарки, Бетесда, і там зажадав католицького священика, монсіньора Дж. Шігі з Католицького університету. Щість раз управа шпиталю на доручення з вищих кол не допускала о. Шігі, а в міжчасі Форестал поповнив самогубство. Монсіньор Шігі опісля сказав, що коли б його були допустили, Форрестал був би ще досі жив. Форрестала батько був католиком, а його син Джеймс опісля змінив релігію.

● Норвезький наслідник трону князь Олаф і його жінка Марта приїхали на приватні відвідини Америки. При спеціяльній об'їздки не передбачено теж розмову з президентом Труманом і секретарем оборони Джорджом К. Маршалом.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ДІЙШЛИ ДО КОРДОНУ МАНДЖУРІЇ

7-ИЙ ПОЛК 7-ОЇ ДИВІЗІЇ ЗДОБУВ МІСТО І ЙЄСАНДЖІН НА КОРДОНІ. — ВОРОГ ВІДСТУПАЄ ТЕЖ НА ІНШИХ СЕКТОРАХ ФРОНТУ.

Токіо, 21. листопада. — Американські війська, зламавши опір комуністичних північно-корейських і китайських агресорів, дійшли вчора до кордону Манджурії на ріці Ялу, здобувши прикордонне місто Гйєсанджін. Першими американськими частинами на цьому кордоні були з'єднання 7-ого полку 7-ої піхотної дивізії, що минулої неділі здобули місто Капсан і в поході до кордону зробили по вкритій снігом і замерзлій гористій території около 80 миль. Вчора, в год. 4-тій після полудня вони були ще тільки дві милі від кордону, до якого дійшли сьогодні вранці. Опанувавши раніше доокілничі височини, що панують над околицею, вони опісля заняли майже доцenту знищене попередніми атаками американської авіяції прикордонне місто Гйєсанджін, - дійшовши до кордонної ріки Ялу. Ворог, що початково пробував ставити опір, відступив не залишаючи жадного сліду. Тільки 65 корейських комуністів попало в полон. Невідомо, які є дальші цілі аліянтського командування. Здогадуються тільки, що встановлена сильна лінія від східного побережжя до кордону відітне всі комуністичні сили в північно-східному куті країни від інших сил, що приготовляються до оборони на захід від цієї лінії. На інших секторах фронту аліянтські війська повільно і обережно посуваються вперед, зближаючись до головної оборонної лінії комуністів, яку ті, згідно з повідомленням, мали встановити вздовж головного комунікаційного получення в Манджурією. Стверджується, що від останніх 24 годин аліянтські війська вже є в „тіснішому контакті" з ворогом. З коаліянтського командування тепер подається деякі дані, що можуть послужити ключем до вияснення таємничого відступу китайських комуністів, що минулого місяця перейшли до Кореї та пробували атакувати. Всі захоплені китайські полонені насамперед ствердили, що ніхто з них не є добровольцем та що їм не відомо, щоби якінебудь були. Вони теж стверджують, що при першій зустрічі з вогнем модерної американської армії, при її повному опануванні повітряних просторів, серед китайців настала справжня паніка, якої не потрапили перемогти жадні накликування командування та політруків. Впродовж вчорашнього дня і сьогодні рано американська авіяція майже безупину засипає градом розривних і запальних бомб ворожі комунікаційні получення, військові скупчення та інші воєнні об'єкти.

ФИЛИПІНЦІ ХОТІЛИ Б ЗАЛИШИТИ КОРЕЮ

Сеул, Корея, 21. листопада. Командант 1,200 филипінських добровольців, що разом з іншими військами Об'єднаних Націй борються проти комуністичного агресора в Кореї, зголосив сьогодні офіційний протест проти того, що ці війська не використовуються як самостійну і незалежну боєву групу і тому він просить дозволу на відкликання їх з Кореї. Стверджується, що филипінці, з огляду на їх вишкіл до боротьби з партизанами, були поділені на малі загони та призначені до служби головно в аліянтському запіллі. Остаточне рішення щодо протесту филипінського команданта та його прохання аж до відступу з Кореї залежить від аліянтського головного командування.

КОМІСІЯ О. Н. ПЕРЕДБАЧУЄ ВЕЛИКІ ТРУДНОЩІ В КОРЕЇ

Токіо, 21. листопада. — Корейська Комісія Об'єднаних Націй відбула тут свою першу сесію, під час якої стверджено, що в Кореї доведеться ще перемогти багато труднощів, заки можна буде виконати доручення Генеральної Асамблеї створити передумови для вибору одного для цілої країни демократичного уряду. Наради Комісії продовжуватимуться до неділі і тоді вона вийде до Сеул та працюватиме на місці.

● З'єднання британської морської піхоти долучились вчора до таких самих американських відділів в їх сухопутній акції проти комуністів в Кореї.

КОМУНО-КИТАЙСЬКА ПРОПАГАНДИВНА ОРГІЯ ПРОТИ АМЕРИКИ

Гонг Конг, 21. листопада. — Не зважаючи на дотеперішній неуспіх своєї інтервенції у війні в Кореї та на виїзд делегації до Об'єднаних Націй, комуно-китайський уряд продовжує і посилює свою пропагандивну оргію проти Злучених Держав. Радіо і преса кожного дня виговорює і виписує брехні про „американські звірства", перед якими мали б „блідкути" всі японські воєнні злочинни. По містах і селах, по фабриках і університетах влаштовується масові зібрання під гаслом „пізнай Америку такою, як вона є". В пресі, в радіо та в публичних виступах на зібраннях — слово „американець" і „американський" завжди получене з додатком „чорт", „імперіяліст", „злочинець" „агресор" і т. д.

ІНДІЯ ЗАПОВІДАЄ ОБОРОНУ СВОЇХ КОРДОНІВ З ТИБЕТОМ

Ню Делгі, 21. листопада. — Індійський премієр Неру заявив сьогодні в парляменті, що індійський уряд визнає за правильний індійсько-тибетський кордон по лінії, встановленій свого часу МекМегоном, та що він цього кордону боронитиме „всіма силами, які стоять йому до розпорядження." Премієр зложив свою заяву у зв'язку з китайською інвазією на Тибет, додаючи, що впродовж останніх тридцяти років в Китаю надруковано мапи, на яких виказується „деякі території Індії, що до Індії не належать". На китайських мапах виказується, що ціла індійська територія між Гімалаями і рікою Брамапутра, в серці східно-індійської країни Ассам, не належить до Індії. — Неру заявив: „мапа чи не мапа, ми признаємо лінію МекМегона і нікому не дозволимо її переступити."

В СВІТІ

● Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй рішила передати 20-літні пляни замирення, пред'явлений генеральним секретарем Трігве Лі, під розгляд відповідних комісій.

● Британський уряд офіціяльно заперечив пресові повідомлення про пляни обмежити озброєння Британії.

● Американський високий комісар в Німеччині, МекКлой, відкинув совєтський протест проти здогадного „напастування" американським літаком одного совєтського літака, що віз з Парижа до Москви хворого провідника французьких комуністів Тореза.

● Заступники міністрів оборони країн Атлантійського Пакту вже закінчують проєкт створення німецьких військових відділів в загально-європейських збройних силах.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕНЬ ПОДЯКИ

Між державними святами цеї країни є одно, яке вважається типово американським, освяченим найстаршою традицією. Це „День Подяки", історія якого чи не найкраще віддає властивий характер американців як народу трудовитого, релігійного, волелюбного й демократичного.

Дня 6 вересня 1620 року відплила на кораблі „Мейфлавер" з англійської пристані Плімут невеличка громада пуританів, бажаючи дістатись до Америки не так, щоб шукати на цій землі матеріяльних достатків, бо їм не зле жилося під тим оглядом в Англії чи Голяндії, але щоб жити на волі й мати змогу молитись до Бога в такий спосіб, який відповідав би їхнім переконанням та їхньому серцю.

Ці пуритани вийшли на береги теперішньої Нової Англії 21 грудня 1620 року. Відбувши довгу і тяжку подорож, опинилися вкінці в новій країні. Привітали їх високі скелі, люта зима і ворожо настроєне індіянське населення. Щоб рятувати себе, введено свого роду „комуну" і суворий режим, щоб легше втримати карність і заставити людей одних на одних працювати, бо треба було дбати за старих і хворих. Не зважаючи на це, в першому році побуту на американській землі померла від важкої праці, холоду і хворіб половина з 102 первісних „паломників", як їх почали називати пізніше.

В тих важких обставинах почали проявлятись навіть і серед тих слухняних, трудящих і глибоко релігійних людей познаки анархії. Чути було щораз більше нарікань на нужду та на те, що старші поводяться з людьми як з невільниками. Це заставило „старших громади" до задуми. Вкінці вони прийшли до заключення, що поробили помилки, намагаючись „бути мудріщими від Бога", як висловився губернатор Бредфорд. Тому в 1623 році завели інші порядки. Знесли „диктатуру" і скасували „комуну" та признали кожній родині окремі приділи землі.

Наслідки цеї ,реформи" були такі, що всі неначе наново на світ народились. Усе кинулось до праці, включно з дітьми. Десь ділись хворі й старі, все пішло в поле. Ще й погода їм дописувала. Тому і не диво, що жнива були такі добрі, що вже ніхто більше не голодував.

Побожні „паломники", що втримались при житті по першому році побуту, дякували за це Богові в 1921 році, зараз по жнивах, перших на новій землі. Дальші подяки, що виходили кожного року з уст тих „простих" людей, набирали щораз ширшого й глибшого змісту. Були подяки і за те, що Боже Провидіння цей нарід на праведний шлях навело, на шлях волі, поступу і великого добробуту. Великий Линколн підкресляв, що, не зважаючи на працю і геній американського народу, треба завжди пам'ятати, що всі ці осяги — це ласка Божа, за яку треба дякувати гарячою молитвою і добрими ділами.

Теж і давніше згадувано в подяках ще й за спокій, за мир, якого ця країна так довго зазнавала. Але вже президент Линколн благав Провидіння вилікувати рани, завдані Нації довголітньою Громадською війною. Останні дві світові війни дуже поширили значення „Дня Подяки". В президентські проклямації й молитви, звязані з тим родинно-національним святом, увійшли нові мотиви: благання за справедливий і тривкий мир у вільному світі. Так є по сьогоднішній день. Проте, основне „Дня Подяки" залишилось для американця надалі таким, яким давно було:

Дякую Тобі, Боже, що я, сіра людина, маю змогу разом з другими в згоді жити і працювати та Тебе хвалити на цій добрій, ласкавій та вільній американській землі.

Братня допомога і опіка

Український Народний Союз — це братерсько-допомогова організація, за головну статутову ціль якій править ця власне братня допомога „в годині горя і розпуки" насамперед своїм членам, а дальше цілій громаді і цілому народові. Все інше, хоча й могло б вважатися ціллю саме в собі, статутово є тільки засобом до цеї головної мети.

Говорячи про таку велику, сьогодні найбільшу вільну українську організацію, якою є Український Народний Союз зі своїми поверх 60,000 членів та вже біля 12 мільйонів долярів майна, мається на увазі величезну скалю його народно-громадської роботи, його впливи і значення у все-народному житті. Але мало звертається увагу на такі „дрібні справи", як особиста моральна і матеріяльна допомога поодиноким членам, які цеї допомоги потребують і на неї статутово заслуговують. А власне ця ділянка була одною з головних баз розвитку Союзу та його росту, вона записала цю організацію в серцях і душах багатьох тисяч знедолених людей, як і своєю національною роботою записалася в історії нашого народу.

Переглядаючи історію УНСоюзу, його протоколи, численні голоси його членів і читачів в „Свободі", натрапляється на хвилюючі випадки людських нещасть з одного боку і помічної руки та слів розради і надії з боку УНСоюзу. Недаром він називається братерсько-запомоговою оранізацією. Колись, 30, 40 і більше років тому, як до цеї країни приїжджали шукати щастя - долі найбільш покривджені, як вони були тут самітні, безпомічні і часто серед ворожого оточення, як це оточення було наставлене на те, щоб їх використати, Союз був для них чи не єдиною остоєю, єдиним опікуном і оборонцем. За те вони його й „батьком" назвали.

Сьогодні обставини в багато дечому змінилися, поліпшилися. Але й тепер не змінилася химерність людської долі, не зменшилася потреба цеї допомоги і опіки „в чорній годині сліз і горя". Перед нами написаний невправною рукою лист одного з членів 29-го відділу УНСоюзу. В ньому пишеться: „Мене покалічило в майнах, поламало руку й ногу. Я пролежав в шпиталі чотири і пів місяця. За цей час до мене кожного дня приходили з відвідинами члени нашого відділу, здалека і зблизька. Боже їм заплати. А також дякую урядникам нашого відділу за допомогу з відділової каси..."

Це далеко не одинокий випадок. Але між тими „квітками хворій людині за життя" — як пишеться в згаданому листі, трапляються в союзовому житті і колючки. Бо не всі відділи і не всі члени пам'ятають про цей свій обов'язок братньої опіки і допомоги своїм членам в біді і горю. Можна б навести конкретні приклади і під цим оглядом, на жаль.

Все це дає нагоду пригадати Союзовому загалові цей важливий організаційний обов'язок взаємної опіки і допомоги. Це повинні мати на увазі насамперед всі відділи та їх урядники, як і широкий загал членства. Бути членом УНСоюзу — значить бути передовим громадянином та справді братом для кожного іншого члена цеї великої організації. Кожний з нас повинен пам'ятати, що сьогодні ми зобов'язані дати всю можливу нашу допомогу іншому, щоб завтра, як зайде потреба, мали право самі її очікувати. Вже тепер починаються та протягом грудня продовжуватимуться відділові збори. Важливе, щоби в них брали участь всі члени відділів, взаємно познайомились і пізнались, та справу взаємної допомоги і опіки поставили поруч найважливіших, які їм доведеться в цьому році обговорювати і вирішувати.

Українське товариство для об'єднання Европи

Дуже помітною політичною появою в західній Европі є Европейський Рух, що стає громадсько-політичною силою в житті европейських народів у боротьбі з большевицькою Москвою за вдержання безпеки зах. Европи перед совєтською агресією й визволення тих европейських країн, що вже поневолені совєтською диктатурою. У проводі Европейського Руху стоять найвидатніші европейські політики і громадські діячі, між ними провідник англійських консерватистів і премієр Великої Британії в часі недавньої світової війни, Винстон Чорчил. У конфлікті Схід-Захід Европейський Рух вдограє дуже важливу ролю в користь перемоги християнського заходу над безбожницьким й руїнницьким большевицьким Сходом.

Цей Европейський Рух відбився широким відгомоном і серед української політичної еміграції в країнах зах. Европи, в першу чергу серед її, ще й досі найбільшого скупчення на терені зах. Німеччини, а далі й у Вел. Британії, Франції і Бельгії. Численні прихильники цього Европейського Руху серед укр. політ. еміграції створили ще 1949 р. Український Комітет для об'єднання Европи під проводом адвоката і кол. посла з УНДО у польському соймі, д-ра Степана Витвицького, заступника голови і керманича ресорту закордонних справ Виконавчого Органу Української Національної Ради. Цей Комітет налагодив вже вз'язки з діячами Европейського Руху і тепер дав почин до створення Українського Товариства для об'єднання Европи, покищо серед найбільшого скупчення укр. політ. еміграції в Німеччині.

На запрошення цього Комітету з'їхалося 28 жовтня 1950 р. поважне число видатних діячів і провідників нашого національного життя з різних ділянок — політики, науковці, журналісти, культурники, економісти й інші громадські діячі — до Мюнхену, щоб оснувати згадане товариство та вибрати його першу управу.

Зібранню проводили адвокат д-р Микола Хробак і його заступник інж. Дмитро Андрієвський, заст. голови Виконавчого Органу У. Н. Ради, секретарював д-р Володимир Стахів. Виголошено два реферати: д-ра Ст. Витвицького про Европейський Рух і про конечність нашої участи у ньому і інж. Дм. Андрієвського про статут і правильник т-ва, що мається оснувати, а опісля включити в працю Европейського Руху, в якому обидва референти, члени Вик. Органу У. Н. Ради, беруть участь.

Над виголошеними рефератами зокрема над статутом і правильником т-ва, відбулася довша і основна дискусія, у висліді якої предложені проєкти прийнято з деякими змінами і доповненнями і вибрано правлячі органи цього нового товариства з назвою Українське Товариство для об'єднання Европи. Головою цього т-ва обрано одноголосно адвоката і журналіста, д-ра Степана Барана, кол. посла з УНДО у польському соймі і теперішнього заступника голови У. Н. Ради. Опісля приступлено до вибору управи і контрольної комісії, що дав такий вислід: управа: проф Укр. Вільного Університету, д-р Олександер Кульчицький, доцент Укр. Політехнічного Інвтитуту, інж. Григорій Денисенко, заступник голови У. Н. Ради, — д-р Зенон Городинський і д-р Володимир Стахів, як члени управи: інж. Ілько Попович та інж. Іван Тихойкий, як заступники. Контрольна Комісія: ректор Укр. Високої Економічної Школи, проф. Борис Мартос, проф. Укр. Політехн. Інституту, д-р Іван Драбатай і редактор католицького тижневика „Християнський Голос", д-р Мирон Коновалець.

Нововибрана управа під проводом д-ра Степана Барана розпочинає вже свою статутову і оранізаційну працю. Проєктується оснування подібних товариств і з тою самою назвою у Франції, Великій Британії і Бельгії з тим, що президії тих товариств мають творити спільний керуючий орган для спільних і одноцільних виступів перед міжнародними і чужинецькими чинниками на терені зах. Европи; зрештою, на своїх теренах, кожне з тих товариств діє самостійно в межах статуту і діючих там законів.

Український Комітет для об'єднання Европи, якого місце займе тепер організація Українського Товариства для об'єднання Европи, вніс, ще до часу згаданих вище зборів з 28 жовтня 1950 р., прохання до Центрального Комітету Европейського Руху про прийняття України до цього Европейського Руху на рівні з іншими країнами з-за залізної заслони, які вже прийняті. Ця справа досі ще неполагоджена й нею мас зайнятися управа новоствореного товариства.

До Українського Товариства для об'єднання Европи вступили члени усіх українських політичних угрупувань, що діють на еміграції, між іншими з гетьманців ректор Українського Вільного Університету, проф. д-р Іван Мірчук. Поза тим товариством залишилися тільки бандерівці, бо комуністи не входять взагалі в рахубу.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ МОНАРХ

Шведський король, Густав п'ятий, що помер 29 жовтня в віці 92 літ, належить до тих монархів, що вміли об'єднати стару традицію королівської влади з вимогами демократичного і соціяльного поступу. Там, де монархи догадалися завчасу „змодернізувати" своє звання відповідно до нових обставин, вони можуть спокійно жити і виконувати поважну функцію-репрезентації національної єдности. Король у такій модерній державі „царствує, але не володіє". Такому королеві не загрожує ніяка революція: він, за виробленим звичаєм, є „завжди з більшістю", себто з волею народу, виявленою в демократичних виборах. Конституційний монарх у демократичній державі — це президент, що дістає свій титул не вибором, а на підставі дідичного права.

Густав П'ятий походить із французької родини Бернадоттів. Його предок був маршал Франції Бернадот, з часів Наполеона I. Наполеон, на прохання шведів, дозволив своєму маршалові прийняти шведську корону. Цим способом французький імператор хотів мати на шведському троні свого вассала. Але новий шведський король повів шведську політику. Коли того вимагав інтерес шведської держави, він пішов і проти Франції та Наполеона. Участь Швеції у війні проти Наполеона, в союзі з іншими европейськими державами, забезпечила шведський трон для династії Бернадоттів.

Густав П'ятий, що панував у Швеції від 1907 року, прийшов до влади, коли в цілій Европі були в моді республіканські ідеї. Щоб показати народові, що для нього не грають ролі королівські декорації — трон, корона і подібне, Густав П'ятий, прийнявши владу, відмовився від обряду коронації, тільки склав звичайну присягу. В житті своєму був дуже простий, доступний для свого народу. Був великим приятелем найвизначнішого провідника шведської соціял-демократичної партії Гялмара Брантінга і велику увагу віддавав соц. реформам, для забезпечення і добробуту трудящих мас. Це дало королеві великий авторитет у народних масах.

Свого авторитету ужив Густав П'ятий не на розширення своєї влади, а на те, щоб змцінити демократичний режим у країні. Зокрема дбав він про те, щоб парлямент міг контролювати міжнародну політику. Це вважав він за найліпшу гарантію миру. Дійсно, за влади Густава П'ятого Швеція щасливо пережила дві світові війни, лишилася невтральною. Свою невтральність Швеція оберігала не тільки миролюбними словами, за бажанням миру стояла також мілітарна сила. Хоч Швеція не вела війни від 1808 року, однак армія і фльота цеї малолюдної країни належить до найліпше озброєних і вивчених у цілому світі. Коли була в останній світовій війні загроза, що Гітлер може напасти на Швецію, то Густав П'ятий дав зрозуміти німецькому диктаторові, що Швеція буде боронити своєї свободи всіми своїми силами. Це примусило Гітлера шанувати шведську невтральність.

Король-демократ був не тільки оборонцем свободи свого народу: він хотів свободи і для інших націй. 1905 року Норвезький народ рішив відділитися від Швеції і створити незалежну державу. Тоді, ще бувши наслідником трону, королевич Густав старався не допустити до війни між шведами і норвежцями: таким чином Норвегія могла мирно відокремитися від Швеції.

Демократичну поведінку теперешних королів в европейських країнах добре описує американський анекдот:

Приїхав американець провідати свого приятеля в Данії. Дивиться, аж на стації король іде і несе сам свої валізи до вагону. Американець здивовано питає свого приятеля:

„Як то, ваш король сам носить валізи?"

— Чому б не носив? — то ж його власні, — була на це відповідь.

Ясна річ: простому шведові дуже легко доступитися до свого короля. Але хай доступить громадянин „найвільнішої в світі країни" до Сталіна!

О. Н.

„РІДНЕ СЛОВО"

У газетній статті „Золоті зерна" П. Вовка, друкованій в „Рядянській Україні", є розділ „Рідне Слово", в якому говориться: „У шкільній програмі багато місця приділено вивченню мови. Чому такою пошаною користується „мова" у школі?... Бо товариш Сталін сказав: „Мова є засіб з допомогою якого люди спілкуються одні з одними..." В нашій школі в Україні вивчається українська і російська мови. Мову братнього російського народу, мову Леніна і Сталіна, мову, якою написані безсмертні твори Пушкіна і Гоголя, Толстого і Горького. — старшу сестру української мови — захоплено вивчають наші діти... Викладачі російської і української мов мають використувати кожну нагоду, щоб підкреслити спільність, подібність словотворення, в і д мінювання граматичних форм, подібність у будові речень..."

Якщо учителі йдуть за тими вказівками, якщо діти наслідують, любовно вивчаючи, „старшу сестру української мови", — то це любов до „рідного слова". Все інше, що суперечить цьому, це „націоналістичні перекручення", які треба випалити залізом. Бо і „спілкуватися" треба так, як сказав Сталін.

М. Сіверський.

У БОЛЬШЕВИЦЬКІМ МІШКУ

(Спогади колишнього плужанина).

18)

— Слухаю, Митрофане, я раніше знав, що твої зізнання це творчість слідчого і що ти тільки був грашкою в руках слідчого не більше. Але, коли ти хочеш бути чесним і виправдати себе у моїх очах, то ти мусиш завтра на суді це все розкрити.

Він обіцяв це зробити. На тому ми кінчили нашу розмову, бо уже були попри в'язницю і нас розвели по камерах.

На другий день на суді Митрофан Г. заявив суду, що всі його зізнання щодо мене, то є лише фантазія слідчого і що він лише був знаряддям в руках його. Суддя посміхнувся, а слідчі, що були присутні на залі суду, підчас перерви заявили Митрофану, що його заява нідочого, що так чи інакше всіх засудять, що він тільки своєю заявою наробив шкоди і мені і собі.

На кінець другого дня суд виніс вирок у нашій справі: поляка С. та пані К. було присуджено до розстрілу, як таких, що є непоправні та чинили тяжкі злочини, Митрофану Г. дали 15 років, при чому у присуді було сказано, що 10 років за його контрреволюційну діяльність (хоча я переконаний, що він сам на себе наклепав, так як і на мене) та 5 років за наклепи на мене. Решту обвинутачених засуджено було на різні терміни, а мене та ще редактора мови з газети „Комуніст" було по суду виправдано, але суд, керуючись статтею 33 карного кодексу, за звязки наші з контрреволюційним оточенням висилав нас за межі Урани на 5 років кожного. Цей вирок був затверджений Верховним судом СРСР, але нас тримали ще у в'язниці, бо не знали як саме ми маємо покинути межі України, чи етапом чи самі. Засудженню на розстріл поляк С. подав на помилування і був помилуваний: йому розстріл був замінений 10 роками далеких таборів (це найвищий тоді термін для висилки), а обвинувачена К., яка не хотіла просити помилування, була з в'язниці вивезена десь і я маю такі думки, що її все ж таки було розстріляно.

Після суду я ще сидів місяць у в'язниці, бо чекали щодо мене та редактора мови з газети „Комуніст" вказівок з Москви. Нарешті по місяцеві мене і того редактора було випущено на волю з тим, що ми мали зголоситися на Короленківську вулицю до канцелярії Військового Трибуналу, де нам мали сказати про нашу долю. Коли я прийшов додому, то радости жінки і доньки не було меж. Усі меблі та наші речі уже жінка випродала, бо не мала з чого з донею жити, один час було працювала, але коли довідалися у неї на роботі, що її чоловік ув'язнений як „ворог народу". то з роботи зняли, забрали у неї пятирічний пашпорт і дали їй лише трьохмісячний поки з'ясується моя справа і заборонили їй, після кінця терміну цього пашпорту, мешкати, як дружині „ворога народу" у Києві!

Довелося перебути кілька часу майже у порожній кватирі. Усі наші добрі знайомі жахалися мене, коли я з ними зустрічався і намагалися зараз від мене відійти, як від якогось заразного чоловіка. Спочатку це мене дуже боляче вразило, а потім я до цього звик і сам старався зі знайомимо не зустрічатися і обминав їх.

У канцелярії Військового Трибуналу мені наказали обрати місце мого постійного мешкання поза межами України і сказати їм про це. Після того вони вирішать чи я маю сам туди їхати чи разом з конвіром. Після родинних нарад про місце нашого нового замешкання і які ні дочого не довели, я взяв мапу і заплющивши очі ткнув пальцем і потрапив якраз на Мичуринськ (кол. Козлов) Центрально-чорноземної Области РССР.. Так на тому і порішили, що будемо казати про Мичуринськ і від України не далеко і місто, де можна дуже дешево замешкати. Я заявив про це у канцелярії Військового Трибуналу і мені та моїй родині дали квитки через НКВД.

Приїхавши до Мичуринська, ми довідалися, що у цьому невелечкому місті є дуже багато висланих адміністративно з України та інших Республік. Доводилося щотижня реєструватися у Сковородника, агента НКВД, що відав, якраз такими як я, висланими. Перебуваючи у Мичуринську я не припиняв писати до різних вищих установ, домагаючись привернення мені громадянських прав та звороту пашпорта. Моя дружина відразу дістала собі пашпорт на три роки, замінявши його за тримісячний, який була одержала у Києві. Але існутав такий закон, що коли пашпорт був виданий не у великих містах, то власник того пашпорту не маов права постійно мешкати у 72 великих містах, лише коли, йому давали роботу там, тоді його зголошували у поліції. Отже нам уже були офіційно зачинені двері до великих міст. Після п'ятьох місяців мого сидіння у цьому Мичуринську, де я марно намагався знайти собі роботу, а жили лише з того, що дружина заробляла шитвом, мене викликали до районового управління НКВД і сказали, що є постанова видати мені також трьохрічний пашпорт. Діставши такий пашпорт, я задумав тікати з Мичуринська кудись шукати роботи.

Відправивши дружину з донькою до її родичів, я сів на потяг і поїхав до Горкого (кл. Нижній Новгород на Волзі). Ще не встиг я вийти з поїзду, як уже мене злапав черговий агент НКВД і повів до своєї станиці. Там розпитали мене хто я є та звідки приїхав. запропонували мною заопікуватися і помочі мені знайти роботу. А, звичайно, подякував за таку „опіку", але відмовився від неї. Мене випустили, але певно за мною стежили, бо куди б я не став на роботу, за два-три дні мене без ніяких причин звільняли і врешті я мусів їхати десь в інше місто шукати роботи. Поїхав я до Тули, та ж сама історія, не можу знайти сталої праці. Зрештою один мій знайомий жид спровадив мене на північний Кавказ, де й влаштував мене у свого знайомого у театрі помішником адміністратора.

Там я перебував аж до приходу німців на Кавказ, живучи увесь час під загрозою, що мене знимуть з роботи, бо НКВД довідається хто я є і звідки. Але, дякувати Богу, якось все це минулося і я не мав ніяких неприємностей з НКВД: може моя справа десь загубилася — я не знаю, але агенти НКВД мене не турбували. Дам уже я дістав собі пяторічний пашпорт і крутився до самої війни. Коли почалася війна, то мені довелося переховуватися, бо почали забирати всіх, хто коли небудь був репросований. Але і „сія чаша" мене минула і ми перейшли під владу Гітлєра, другого кровопійця, не згірше як Сталін.

У недовгому часі мене і мою родину німці відправили на роботи до Німеччини. Ми потрапили до Відня, де працювали на заводі, потім Берлін, знову праця на фабриці. Зрештою 8 травня 1945 року капітуляція Німиччини і ми потрапляємо до Баварії, де перейшовши жахи примусової репатріяції дісталися врешті решт до украніського табору в Регензбурзі. Після ліквідації табору у 1949 році потрапляємо до Амбергу, де переходимо всі комісії і зрештою через Бремен виїзджаємо до Америки.

Нарешті всі наші митарства скінчилися. Ми потрапили до вільної країни, якою є Америка і працюючи, зажили щасливо та приготовляємося бути добрими громадянами Злучених Держав.

(Кінець).

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

УКРАЇНЦІ НЮ ЙОРКУ І МЕТРОПОЛІЇ! ГЕН. ЧУПРИНКА-ШУХЕВИЧ І ТИСЯЧІ ВОЯКІВ КОМАНДУВАНОЇ НИМ ГЕРОЇЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ ВІДДАЛИ СВОЄ ЖИТТЯ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ВОРОГА ЛЮДСТВА. ДЛЯ ВШАНУВАННЯ ЇХ ПАМ'ЯТИ І ЗАСВІДЧЕННЯ НАШОЇ СОЛІДАРНОСТИ З ОСВЯЧЕНИМИ ЇХНЬОЮ КРОВ'Ю ІДЕАЛАМИ ВОЛІ ПРИХОДЬТЕ ВСІ НА ВСЕНАРОДНУ МАНІФЕСТАЦІЮ В МАНГЕТТЕН СЕНТЕР, В НЕДІЛЮ 26. ЛИСТОПАДА В ГОД. 1-5 ПОПОЛУДНІ!

Заклик Кураторії Українського Народного Фонду

Американські Українці та Українки!

На Вашому Четвертому Конґресі у Вашинґтоні в листопаді 1949 року Ви вільними голосами своїх представників постановили покликати до життя Український Народний Фонд, який має бути вжитий на заспокоєння трьох, нині найважніших, ділянок українського збірного життя: на політичну боротьбу за визволення українського народу з-під чужинецького панування, на рятування скитальців та на допомогу українській культурі, нині прогнаній з рідної землі.

Представники американських українців зібрані на цім Четвертім Конґресі постановили зібрати на ці цілі в р. 1950 суму $250,000 шляхом добровільного самооподаткування у формі Національного Датку всіх дорослих американських українців та українок, що самостійно заробляють, кожне в міру матеріяльної своєї спроможности.

На цім самім Вашім Конґресі Ви постановили, що Український Конґресовий Комітет має покликати до життя осібну Кураторію Українського Народного Фонду, зложену з представників американсько-українських центральних установ, що буде наглядати, чи американсько-ураїнська збірнота сповняє свій громадський обов'язок та чи гроші з У. Н. Фонду є уживані на ті цілі, на які Ви їх призначили.

Від того часу минає вже рік, а вісім місяців від часу, відколи почав діяти Український Народний Фонд. Тому ми члени Кураторії Українського Народного Фонду подбали про переведення контролі того народного майна та почуваємо нашим громадським обов'язком поінформувати американсько-українську збірноту про стан У. Н. Фонду та як був розділений.

Контрольна Комісія перевела контролю дня 7 жовтня 1950 та перевела ревізію всіх книг та записів на день 29 вересня 1950, себто замкнення кінцем вересня. Було стверджено, що до Українського Народного Фонду вплинула від громадянства, організацій та товариств сума $42,031.17. Після відчислення коштів на пропаґанду, на друкування потрібних друків, картотеки, на заложення діловодств та адміністрації У. Н. Фонду в сумі $7,486.15 остало до розподілу, на три загальні ділянки українського національноо життя, $34,545.02.

На підставі порозуміння поміж американсько-українськими центральними установами наведена сума розподілена в такий спосіб:

Для Українського Конґресово4о Комітету приділено 30%, які гроші зужито на видавання українських публікацій в англійській мові: „Український Квартальник" та „Український Бюлетень" й інших. Їх завданням є інформувати англомовний світ про слушність ураїнської визвольної боротьби. Цей приділ дав можність для Українського Конґресового Комітету вести постійну інформаційну службу на терені Оранізації Об'єднаних Націй переводити численні інтервенції в американськім уряді у Вашинґтоні, та видавати брошури, меморіяли та інші матеріяли, а що найважніше впливати на прихильне наставлення американської публичної опінії до українських визвольних змагань.

Далі приділено 10% на підтримку активної визвольної боротьби УПА, а 10% на підтримку політичної праці Української Національної Ради.

На переселенчо-гуманітарну допомогу приділено 40% із У. Н. Фонду. З того 35% припадає для ЗУАДК, як головної української організації, що веде допомогову та переселенчу акцію для скитальців в Европі. З решти 5% приділюються дотації на допомогу інвалідам, студіюючій молоді та на харитативну службу (бувший У. Ч. Хрест) в Европі). Поза збірками на Український Народний Фонд остали збірки на церковні цілі всіх віроісповідань. Тому теж дотації з У. Н. Фонду не приділено на допомогові чи культурні справи, ведені церквами американських українців, які переводять збірки окремо та їх видаткують у власному заряді.

Решту 10% призначено на культурні й наукові потреби українського життя у вільному світі. Цю ділянку в У. Н. Фонді репрезентує Наукове Товариство ім. Шевченка, яке підняло вже поважні кроки, щоби в Ню Йорку набути Дім Української Культури, що мав би бути осередком для всіх культурних установ американських українців.

Кураторія Українського Народного Фонду стверджує, що розподіл на поодинокі ділянки переведений правильно, та що установи відповідальні за поодинокі ділянки українського життя погодилися, щоби пожертви, які впливають прямо до них, були зараховані на У. Н. Фонд та контрольовані Кураторією.

Кураторія Українського Народного Фонду підкреслює з прикрістю, що до кінця вересня 1950, себто на кінці восьмого місяця існування У. Н. Фонду, зібрано тільки 17% із ухваленого буджету, та що тільки невелика частина американських українців та українок сповнили свій обов'язок в інтересі визволення України в такі важкі та переломові часи для Амерни та для країни наших батьків. Цеж часи, що вирішать про долю українського народу на століття.

Кураторія зазначує, що Четвертий Конґрес Американських Українців, ухвалюючи один Народний Фонд, виключив усякі збірки на ті самі українські народні цілі світського характеру всеамериканського засягу, поза членськими вкладками до американсько-українських установ. Перший рік існування УНФонду виказав ще слабу громадську здисциплінованість американських українців та українок, яку слід буде затіснити в наступних роках. Самовільні збірки на ті самі цілі мусять перестати, бо вони вводять заколот в збірковій акції Національного Датку.

Американські українці та українки!

Подаючи до відома оці інформації про складання Національного Датку на Український Народний Фонд вважаємо своїм обов'язком поставити перед українським загалом історичну співвідповідальність кожного українця та українки перед Америкою та перед Україною за їх відношення до сучасних визволвних змагань.

Живемо в рідко важких та переломових часах в історії цілого людства, а передовсім в історії Америки та України. Нині цілий світ виразно поділений на два непримиримі табори: на світ вільної частини людства під проводом Америки та на світ поневоленої комунізмом під проводом червоної Москви, тюремного дозорця десяток поневолених народів, рівночасно лютого ворога Америки та України.

На Америку свобідна людина та свободи спрагнені народи споглядають як на свого визвольника. На Україну дивиться нині Америка й цілий світ свободи, як на найціннішого свого союзника в боротьбі проти червоної Москви. Цю боротьбу по геройськи веде вже нині славетна Українська Повстанська Армія. Вона бореться за справу вільної людини та вільних народів!

Боже Провидіння поставило нас американських українців на цім континенті, щоб в ці критичні часи ми дали порятунок Україні! Від нашого розуму, від нашого патріотизму, від нашої жертвенности залежатиме багато! Залежатиме, чи буде визволена Україна, та яку ролю відограватиме український нарід в майбутності. Від нашої постанови до великих справ залежатиме теж авторитет американської української збірноти в майбутньому, авторитет нас самих та дітей наших в Америці.

Нинішні часи вимагають від проводу американських українців розуму, почуття відповідальности та ідейности, а від цілого загалу американських українців надзвичайної жертвенности та карности. Тому Кураторія Українського Народного Фонду апелює до сумління та до розуму американських українців та українок, до одиниць, до організацій та установ. „БО ПОРА ЦЕ ВЕЛИКАЯ ЄСТЬ", тому великими мусять бути наша жертвенність, наша льояльна співпраця зі своїм проводом. Ми закликаємо Вас, як членів американської української збірноти, сповнити цей малий Ваш обов'язок та негайно вплатити Національний Даток.

Даймо живий доказ, що ми бажаємо свобідної та сильної Америки, що ми бажаємо вільної демократичної України не словом, а ділом! Покажім це нашою жертвою, яка покищо є дуже скромна. Даймо проводові американських українців матеріяльну змогу вести корисну працю для Америки та для України, а тоді матимемо слушне право домагатися від нього рахунку, чи він сповнив свій обов'язок.

Американські українці та українки!

Покажім своїми ділами, своєю жертвенністю, що ми гідні бути синами та дочками того геройського народу, що може похвалитися Українською Повстанською Армією та її Командиром в особі пок. Ген. Т. Чупринки - Р. Шухевича.

В Ню Йорку, дня 19 листопада 1950.

УПРАВА КУРАТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ:

Голова: Роман Слободян; заступники голови: д-р Л. Цегельський, д-р В. Ґалан; секретар: д-р М. Чубатий.

Члени Управи: О. Лотоцька, М. Лисогор, Г. Білинський.

Складайте Національний Даток:

Ukrainian Congress Committee of America

P. O. Box 721 Church St. Annex, New York 8, N. Y.

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

28. ДЕНЬ ПОДЯКИ

З усіх свят День Подяки має найбільш американський характер. Інші держави святкують Дні Перемоги, або дні народження героїв. Але тільки Америка згадує ту добу, коли життя купчилося у вирубаних в лісах просіках, коли один неврожайний рік міг спричинити катастрофу і тільки Божа милість, допомога небагатьох індіян та уперті старання самих поселенців приносили безпеку та успіх. Напевно багато американців напишуть про День Подяки своїм рідним та друзям закордоном.

***

Варто згадати про походження цього дня.

Невеличка жменька переселенців, що висіла на берегах Англії в 1620 році не хотіла більше нічого як молитися Богові вільно, разом з своїми друзями та сусідами. В Англії їм забороняли, а в Голяндії, де вони знайшли свободу релігії, вони почували себе чужинцями і їм було сумно, як їх діти, підростаючи, говорили чужою мовою.

Тоді вони переплили океан і оселилися в дичавині. Їх перші подяки, звичайно, були за матеріяльний добробут: за врожай пшениці, за диких індиків, що були здобичею їх мисливців. Але ці подяки мали глибший сенс, бо вони були подякою Богові за те, що Провидіння дало їм змогу жити і молитися так, як того хотіли їх серця.

***

Йшли роки і сторіччя. Американці завжди мали за що дякувати. І цього 1950 року кожний громадянин може заглянути в своє серце і написати людям у далеких країнах — що, на його думку, є найбільшим благословенням цієї країни. І зробивши так, він напише правду, яку так хотять перемогти вороги Америки.

От, наприклад, за що можуть дякувати американці сьогодні і що вони можуть підкреслити в своїх листах:

За те, що живуть в країні з урядом „народу, обраним народом і діючим для народу"...

За те, що їх родини можуть жити вкупі, в безпеці, вільні від рук будь-якої тайної поліції, надіючися зберегти тривалий мир для своєї батьківщини і для цілого світу...

За те, що їх громади мають вільні церкви і школи...

Є багато, за що американці можуть дякувати. Ці подяки, описані в листах, можуть мандрувати по всьому світу як вістка надії.

***

Це є стаття із серії щотижневих статтів, поширюваних тепер Загальною Радою Американської Єдности з метою допомогти американським громадянам ширити правду про Америку по всьому світу. Якщо у Вас є якісь питання або побажання щодо того, як зробити листи закордон ще ефективнішою зброєю у поході за правду — то напишіть листа до редактора, або до Загальної Ради Американської Єдности: Common Council for American Unity, 20 West 40th Street.

УКРАЇНСЬКІ ВИСОКО КВАЛІФІКОВАНІ ФАХІВЦІ В ЕСПАНІЇ.

На пості технічного директора по селекції цукрового буряка в одній із найбільших насіньових фірм Еспанії, стоїть наш відомий вчений, б. професор УВУ і УТГІ, звичайний член НТШ та співробітник „Української Енциклопедії", проф. д-р Олександер Архимович.

Його високі технічні кваліфікації, як також його наукові публікації на еспанській мові, зєднали йому між еспанськими науковими та промислово-господарськими кругами повне признання.

З доручення американської фірми „Вакуум Ойль Компані" перепроваджує досвідні верчення відомий український геолог інж. Богдан Трежневський. Тепер він теоретично розробляє висліди своїх дотеперішніх дослідів. В опінії нашого геолога, можливості натрапити на обильніші нафтові джерела, існують при верченні на глибину 3 тисячів метрів. Промислові еспанські круги уважно слідкуть за дослідами нашого геолога.

СТРЕПТОМИЦИНА ЯК ЛІК ПРОТИ ЕНДОБРОНХІЯЛЬНОЇ ТУБЕРКУЛЬОЗИ.

Ерман лікував стрептомициною 49 пацієнтів, що мали туберкульозні ушкодження на внутрішній поверхні бронхів (озявів). Більшість хворих одержували денно 1 грам цього ліку дом'язневим впорскуванням. Видужання наступало у середньому після 42 днів у випадках т. зв. гіперплястичних, трохи довше у випадках підмукозних ушкоджень. 46 пацієнтів видужало цілком без комплікацій, тільки у трьох випадках повстали невеликі стенози (звуження). Р. С. (Journal of thoracic Surgery, 20: (July) 1950)

Повідомляємо старше громадянство та молодь Бруклину, що дня 24. 11. 1950 р. (пятниця) о год. 8 ввечорі в мрищенні УНС при Grand St. 216-218, відбудуться

ОСНОВУЮЧІ СХОДИНИ
Осередку Спілки Української Молоді Америки в Бруклині

Просимо про численну участь.

Ініціятивний Комітет:
Голова: **О. Вовк,**
Секретар: **І. Козяк.**

ВІСТІ з Н.Т.Ш.

Наукові зібрання членів НТШ

Дня 7. жовтня уложено чергу й тематику наукових доповідей в новому академічному році, а саме в 1950:

21. жовтня: К. Кисілевський — на тему: Іван Верхратський як філолог. З нагоди 30-річчя після його смерти. В. Лев: Ґ і Г в українській літературній мові.

4. листопада: О. Андрушків: Нові критерії про положення коренів полінома. М. Дудра: Нова економічна політика.

18. листопада: М. Міщенко: Розвиток медичної науки в Україні за радянської дійсности. І. Розгін: Висока освіта і стан українських університетів.

2. грудня: В. Шугаєвський: Походження української монетної назви „чех". В. Січинський: Словник українських мистців. (Ідея, метода, джерела).

16. грудня: Т. Олесіюк: Українські говори в античній Україні.

30. грудня: Р. Смаль Стоцький: Славістика в ЗДА. К. Кисілевський: Нові граматики української мови.

Перші наукові доповіді

Д-р. К. Кисілевський подав короткий життєпис нашого визначного природника й філолога Івана Верхратського (1846-1919, Львів), що поєднував обі галузі науки та поклав основи під їх українську термінологію. Найбільша його заслуга на полі діялектології, яку розбудував студіями на місцях („в терені"), починаючи ще з ранньої молодости (1865). Звідомлення про свої спостереження (в Київщині, Одесі, Херсонщині), монографії говорів в Архіві для слов'янської філології (в німецькій мові), в Записках НТШ, у Філологічному Збірнику та своїм власним накладом, клясифікація говорів в збірному творі про Австро-Угорську монархію — то дорібок його дослідницької праці говорової.

Особливо західньо-українські говори, як закарпатські, „замішанці", лемки, долиняни над Сяном, „батюки" в Яворівщині, перехідні говори в околиці Ліска, гуцули, були предметом його дослідів. Він виявив багато збирацької пильности й точности в записах, застосувавши дуже простий графічний засіб з кириличного письма та з освідомлення об'єктів. Його оригінальні критерії, як движимий і недвижимий наголос, билаки і булаки... не вдержалися в науці. Найбільше цікавився архаїзмами, що рясно збереглись у відсталих закутинах нашої мовної території та старався їх пов'язати з праіндоевропейською спільнотою, випереджуючи в той спосіб багатьох сучасних мовознавців. Також звернув свою увагу на перехідні говори та започаткував тим повітні досліди над розмежуванням, хоч не спромігся на ізоглоси. Не вдалась йому клясифікація галицьких говорів, бо заложена на невідповідному підході, а саме політичному поділі за повітами.

З інших його праць доповідач підкреслив розвідку про наголос, в якій протиставився тим дослідникам, що не знайшли в нашому наголошуванні нічого більше, як „польські й російські впливи". Ця розвідка була поміщена в Архіві в німецькій мові та викликала прихильний відгомін навіть серед першорядних мовників, як Д-р. О. Брюкнер, пізніший професор славістики в Берлінському університеті. Також його лексикальні та термінологічні праці були оцінені прихильно в Архіві.

Він забирав слово також у правописній дискусії, даючи низку статтей в Ділі, де став на фонетичному й народницькому становищі.

З пошаною згадуємо його пам'ять як одного з великих робітників на філологічному полі, хоч був він тільки начитаним і самоосвіченим мовником.

У другій половині д-р. В. Лев означив оба звуки — г, ґ — окремими фонемами, що повинні мати свої окремі знаки на письмі. Одначе наслідком правописних непорозумінь, мовних звичок та врешті мовної політики УРСР ці дві фонеми сполучено в одній букві та сплутано їх у вимові на великому просторі України. Тимчасом вони різняться своєю природою: Г — є оригінальний український гортанний, Ґ — є задньопіднебінний корелят до безголосого К. В основному фонема Ґ дуже рідка в українській мові, а виступає передусім в західніх говорах в словах, що прийшли до нас з інших мов, з латинських шкільних і технічних новочасних термінів. Вже в XII ст. вимовляли й писали її як Г під впливом новогрецької вимови звука ґамма. Звідси такі слова: гегемонія, генеологія, географія, логіка, педагог, графіка, євангелія... В XVII ст. на означення звука Ґ уживали знаків К, КГ, як це показують грамоти. В XVII ст. заведено знак Ґ.

З часу поділу України між Австро-Угорщину та Росію були різні спроби завести знак Ґ в азбуку, правила правопису та словник. З настанням незалежної Української Держави, Всеукраїнська Академія Наук у Києві поминула його, хоч був він в уживанні галицької і буковинської школи. Натомість НТШ нав'язало до тої традиції та зберегло його у правописі. Щойно правописна конференція в Харкові в 1927 р. привернула його права. Одначе вже в 1930 р. Ґ підпало під присуд партії, мовляв, не потрібно його, бо народ не вимовляє і тоді заведено знов один знак Г на обі фонеми, що немало причинилось до русифікації вимови. Тому в 1941 р. мовознавці НТШ під проводом проф. В. Сімовича повернулись до єдиних правил Харківської конференції в 1927 р., затверджених НТШ в 1930., а разом з тим до вживання обох знаків в азбуці згідно з західною вимовою. Застосовано це в правописних словниках і в школі та в пресі, як і в виданнях НТШ на еміґрації. Доповідач визнає потребу консеквентного вживання цих знаків.

Дискусії над обома доповідями: проф. Ковалів цікавився фаховою освітою Верхратського, М. Лисогір пояснив збирацьку пильність філолога з природничої основи, В. Лев радив пов'язати досліди Верхратського з працею Я. Головацького.

П. Ковалів висловив побажання зібрати ще раз і уточнити всі слова з вимовою звука Ґ, а згодом видрукувати правописний словник. Всі інші учасники погоджувалися зберігати та підтримувати єдиний правопис для цілої України та української еміґрації, схвалений в 1927 р. в Харкові та затверджений НТШ.

Справа нагробника бл. п. Д-ра Івана Раковського

На основі вирішення Комітету під проводом президії НТШ з 15. жовтня ц. р. прийнято проєкт Сергія Литвиненка та заключено умову з фірмою П. Зілинського в Нюарку на виконання нагробника. На іншому місці подається заклик Комітету до б. учнів Проф. Раковського в справі збірки грошей на кошти.

Жертви на цілі НТШ

Дальші пожертви зложили: **На Дім Української Культури в Ню Йорку:** Яків Удич з Ню Йорку: $100, Василь Ко... $25, З Шікаґо: по $3: Н. Іванів, Л. Дачкевич, О. Калимон. по $2: О. Гловач, Я. Стрілецька, Е. Кулик, О. Нікорович, О. Любачевська; по $1: А. Лехно, Е. Климкевич.

Вкладку членів-прихильників НТШ в сумі $25 зложили: Ольга Сукованченко з Рачестер, Петро Дорош з Форест Гілс, Богдан Величковський з Ню Йорку, в зачетах: Степан Яцура ($5) з Шікаґо, Омелян Плешкевич (2,50) та Іван Кравс ($2,50) з Шікаґо.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую моїх братів: Володимира ІЛЬЧИНУ, який перебував до грудня 1944 р. в м. Дюссельдорф, Німеччина, і **Петра ІЛЬЧИНУ,** який перебував до 1945 р. в Ґрос Фльоріян, Австрія. Обидва походять з с. Зазулі, пов. Золочів. Хто знає про них, або вони самі, прошу зголоситися на адресу:

HRYHORIJ ILCHYNA
2501 A Chateauquay St.,
Montreal, Que., Canada

Пошукую **ОМЕЛЯНА ПРОФЕЦЬКОГО і ВІРУ ВАЦИК.** Хто знає про них, або вони самі, прошу голоситися до:

IWAN WASIUTYN
c/o Mill Garden Farm
Fredericksburg, Va.

ВАСИЛЬ КОГУТ з Німеччини пошукує **ОЛЬГУ ГОРДІЄНКО,** що в 1949 р. зі сином виїхала до Америки. Хто знає про неї, або вона сама, прошу писати до:

HRYHORIJ GOLEC
440 Chew St., Allentown, Pa.

Пошукую **МАРІЮ ЧЕРНЯВСЬКУ** в дуже важній справі. Жила у Флінт, Мішиґан, а тепер живе у Дітройт, Мішиґан. Хто знає її адресу, або вона сама, прошу зголоситись на адресу:

MARIA WERBICKA
213 W. Baltimore Blwd., Flint 5, Mich.

АННА ҐУЛІЙ пошукує свою тіточну сестру **Доську Щіпну** зі села Гранки Кути, Галичина, яка виїхала до Америки в 1910 або 1911 році.

Зголошення прошу слати:

М. ХОМАНЧУК
190 East 3rd Street, New York City

Шукаю стрия **МАРЦІНА ЗІЛІНСЬКОГО,** або когось з його родини, з Налужа, повіт Теребовля, котрий виїхав до Америки ще перед першою світовою війною. Шукає Льонка Зелінська, замужна Керкоска.

L. K. KERKOSKA
819 — 4th St. N., Kenora, Ont., Canada

П. ВОЛОДИМИРА ЯНУША, що приїхав до З.Д.А. в місяці вересні ц. р., або його знайомих, прошу подати його теперішню адресу:

ПАВЛО СИРОТЮК
118 Warren St., Hudson, N. Y.

Пошукую нашу **РОДИЧКУ,** яка приїхала 1949 або зпочатком 1950 р. з французької зони. Передша адреса: **MARIA BORYNSKA,** 117 Harrogate Rd., Overbrook Hills, Philadelphia, Pa.

STEPAN SHCHUR
364 E. 8th St., New York 9, N. Y.

ОКОЛИЦЯ БОСТОНУ БЕЗ ЕЛЕКТРИКИ

Бостон. — У неділю між год. 6.20 і 7.30 ввечір місто й околиця Бостону несподівано попали в темряву, бо недописав електричний завод. Вулиці, театри, фабрики і вуличний рух мусили станути.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Ділимося сумною вісткою з усіми рідними, приятелями та знайомими зі скитальщини, що дня 4. листопада 1950 р. помер у Дітройті, Міш., по короткій недузі, наш найдорожчий муж, батько і дзядьо, блаженної памяти

Володимир Крижанівський

проживши 56 років.

Покійний, б. Старшина Української Армії, був довший час учителем у Галичині.

Похорони відбулися дня 7-го листопада 1950 року на місцевому кладовищі.

Опечалені горем

ДРУЖИТА, ДІТИ І ВНУК.

ТАРЗАН, ч. 2477. Початок лісової пожежі

Роздутий під час лету вогник, який уже був на вигасанні, розгорівся.

Нагло чайка завважала вогонь і з голосним скигленням опустила цигаретку...

... на відземок дерева, де вона лежала жевріючи серед сухохо листя.

Як це буває і в нас, цигаретки, кинені недбало на мурованім шляху, бували причиною лісових пожеж.